

mirabilia!

29609

II, lg

29609, II, C, g.

Tristoletnica

tiskarstva v Ljubljani.

Spisal Albin Arko.

V LJUBLJANI.

Tiskala in založila „Národna tiskarna“.

1875.

Tristoletnica tiskarstva

v

Ljubljani.

Spisal Albin Arko.

V LJUBLJANI.

Tiskala in založila „Národna tiskarna“.

1875.

29609

V nedeljo 27. junija večer zbrali so se v Ljubljani učenci mojstra Gutenberga, da slave moža, ki je prvi znašel tiskovno umetelnost. Ta slavnost pa dobiva za tiskarje ljubljanske in sploh na Kranjskem, kakor tudi za celi slovenski narod tem večjo važnost, ker se praznuje tristoletnica našega tiskarstva. V očigled tega važnega dogodka, je namen teh vrst, popisati zgodovino vseh tiskarnic v Ljubljani in na Kranjskem sploh, to se ve da, kolikor je bilo pisatelju teh vrst mogoče pozvediti date.

Trdilo se je mnogo let, kakor pripoveduje Th. Elze (Mittheilungen des hist. Vereines für Krain. XVI. Jahrgang. 1861), da je početnik slovenske literature Primož Trubar l. 1561 (ali 1562) prvega tiskarja, po imenu

Janez Mannel (Joanes Manlius — ali Mandelc) z Nemškega (Tübingen) v Ljubljano pripeljal, ali Valvazor trdi v svojej knjigi (XI, 716) po starih pismih, da se je prva tiskarna ustanovila v Ljubljani l. 1575 in da je bilo prvemu tiskarju Manlius ime.

Zgodovinarji, kateri trdijo, da je bila že l. 1562 tiskarnica v Ljubljani ustanovljena, sklicujejo se na pismo ljubljanskega škofa Petra von Seebach od l. 1572 na cesarja Ferdinanda I., v katerem se imenovani škof pri cesarji pritožuje rekoč: „— der gedachte Trueber ist wider khomen und mit Jme ain Puechdruckher gebracht, der vn Probierte schmach lieder contra clerum, Romanam Ecclesiam et Religionem drukhen thuet.“

Čudno se mora, to se ve da zdeti, onim, ki mislijo, da je bila prva tiskarna ustanovljena že l. 1561 (ali 1562) da se, akoravno se je mnogo preiskavalo ne najde nobeno delo z Manellove ali Mandelčeve tiskarne pred letom 1575, in da v obče kako tako delo nikjer omenjeno nij. Misli se tedaj, da

je moral Mandele kmalu iz Ljubljane zbežati, in da je bival kje na Hrvatskem in je mej tem časom do l. 1575, tedaj skozi 13 let, tiskal samo majhene knjižice, pesmi itd., ne pa, da bi bilo to mnenje s kakšnimi dokazi podprto. Pa tudi iz navedenih besedij v pismu ljubljanskega škofa Petra von Seebach na cesarja Ferdinanda I., ne more se misliti, da je bila uže ob istem času tiskarnica v Ljubljani in da bi bilo tiskarju „Mannel“ ime. Da l. 1562 še nij bilo tiskarne v Ljubljani, to dokazuje pismo kranjskih stanov iz Ljubljane od 21. oktobra 1562, na g. slovečega Ivana Ungnada barona soneškega, ki je živel takrat v Urachu na Virtenbergškem, kjer je bil ustanovil z velicimi stroški tiskarnico, v katerej so se tiskale „hrvatske“ knjige z glagolitskimi in cirilskimi pismeni, kar je bilo prej le v Benetkah možno.

Ko se je namreč Primož Trubar l. 1562, iz Uraha, kjer je bil do tega časa načelnik tiskarne in zavoda za prestave knjig,

preselil kot stanovski pridigar s svojo rodovino v Ljubljano, zbal se je baron Ungnad, da ne bi Trubar v Ljubljani tiskarno ustanovil. Pisal je o tej zadevi pismo iz Uracha od 12. septembra 1562 na deželnega glavarja Kranjske, Jobsta Gallenbergskega in na Kranjske stanove, in so mu ti v pismu od 21. oktobra 1562 sledeče odgovorili:

„ — So haben wir uns auch zu erinnern, als hievor in Abwesenheit Herrn Primus Truber's ein Buchdrucker mit Namen Augustin Friess hieher kommen und auf Herrn Primus etliche Wochen gewartet, in Hoffaung, er möchte durch ihn zu Aufrichtung des Drucks befördert werden. — Alsbald aber Herr Primus von Euch herein und hieher kommen, hat er bemeltem Buchdrucker auf sein Anlangen von Stund an zur Antwort gegeben, er soll solches Crabatischen und Cyrulischen Drucks halber daher keine Hoffnung setzen, denn derselbe Druck sei draussen bei Euch aufgerichtt und nunmals stattlich im Werk; er hab auch

draussen zugesagt, alle seine Arbeit zu solchem Druck hinauszufördern, und wenn er anders thät, so handelt er nicht allein wider seine Zusage, sondern es würde ihm mit grossem Unglimpf verwiesen werden. Damit hat er den Buchdrucker abgewiesen. Seit her ist kein anderer Buchdrucker in's Land kommen, Herr Primus und wir haben auch nie daran gedacht einigen Druck im Land aufzurichten oder aufrichten zu lassen, wie denn dasselbe zu dieser Zeit und täglich erwartender Verfolgung nicht zu thun wäre, denn man müsset stündlich besorgen, dass solcher Druck bei der Kai. Mt. nicht vergewohnt und alsdann mit grossen vergeblichen Unkosten und Ungelegenheiten zerstört würde. Darum ist dieses Angeben ein leer, ungründlich Gedicht.“

Iz teh določnih besedij kranjskih stanov je razvidno, da v tistem času (konec oktobra 1562) nij bilo tiskarne z glagolitskimi in cirilskimi pismenkami, ne tiskarne sploh.

Mnenje Valva z orjevo, da se je ustanovila prva tiskarna na Kranjskem 1575, je tedaj gotovo najbolj resnično. Kar se tiskarja tiče, katerega je Trubar soboj pripeljal in kateri je „protikatoliške“ pesmi tiskal, je neverjetno, da bi bile v Ljubljani tiskane. Gotovo pa je, da ne bi bili kranjski stanovni baronu Ungnadu pisali takega odgovora, ko bi bil Mannel uže v Ljubljani in ustanovil tiskarno, kajti Hans Ungnad bi bil to gotovo poizvedel v Tübingu, od koder je Mannel prišel, ali pa iz Ljubljane, kjer je imel mnogo znanstva in je bil v vednem dopisovanji. Hans Mannel ali Mandelc, je tedaj najbrže l. 1575, ali s Primož Trubarjem, ali na njegov poziv prišel v Ljubljano, kjer je bival skozi 18 let, in od l. 1575. do 1579. bil tiskar. V tem času je izdal 17 pri sebi tiskanih del, katere imajo vse določne, lepo rezane črke in ki so „tipografična rariteta.“

Leta 1575. je natisnil:

I. „Eine christliche Leichenpredigt, bei

dem Begräbniss des am 22. September 1575 gegen die Türken bei Wudaczko in Kroatien gebliebenen Hörberd VIII., Freiherrn zu Auersperg, Erbkämmerers in Krain und der Windischen Mark, Römisch Kaiserlicher Majestät und fürstl. Durchlaucht Erzherzogs Karl zu Oesterreich, Rathes etc. und Landeshauptmanns in Krain. Gehalten durch Magistram Christoph Spindler, einer ehrsamten Landschaft in Krain bestellter Prediger. Gewidmet dessen Wittwe, der Frau Maria Christina geb. Freiin von Spauer und Valör.“ To je najstareja, 16. decembra 1575 pri Mannel-u v Ljubljani, v majhenem quartformatu tiskano delo, velika redkost tipografična.

II. „Herbardi Auerspergij Baronis etc. Rerum Domi Militiaeque preclare gestarum gloria praestantissimi Vita et Mors ad salutem et commodum Patriae transacta, et in Croatiae extremis finibus ad Budatschkum X. Calend. Octobr. in proelio adversus turcas omnis memoriae crudelissimos Christia-

norum salutis oppugnatores gloriosissime op-
 petita a Georgio Khisl de Kaltenbrunn.
 Haered-Ampliss. Ditionis Goriti Densisapi-
 fero properanter et turbulente descripta. La-
 baci in officina Marlii. MDLXXV. Predgo-
 vor ima 17, delo 57 stranij. Tiskano je 16.
 decembra 1575. To knjigo ima c. k. licealna
 biblijoteka v Ljubljani.

III. Pod številko II. navedeni latinski
 pogrebni govor Georg Khisl-na na Her-
 bard Auersperg-a, v nemški jezik pre-
 stavljen po Hanns Kratzenbacher-ji. „Ge-
 druckt in der fürstlichen Hauptstadt Lai-
 bach im Fürstenthume Krain durch Hanns
 Mannel 1575.“ Tiskan je ta govor v
 majhenem quart. (Kleinquart.)

IV. „Joannis Saliceti Rede wider die
 Türken.“ Tiskano 20. julija 1575. (Valvasor
 XI. Buch. Seite 716.)

V. „JESUS SIRAH, ali njegove bukvice
 (latinsku ECCLESIASTICUS) sa vse ljudi,
 suseb sa kershzhanske hishne Ozhete inu

Matere v slovenski Jesik stolmazhene etc.
sday pervizh drukane.“

„Jesus Syrach. Windisch sampt kurtzen
Argumenten veber alle Capitel vnd einem
nützlichen Register so am end des Büchleins
zu finden ist.“

DRVKANV V LVBLANI

Skusi Joannes Mandelca.

MDLXXV.

„Gewidmet vom Bürger und Buchdrucker
Hanns Mannel, dem Edlen vnd gestrengen
Herrn Hansen Khisl zum Kaltenbrunn. Rit-
ter, Obersten Erbdruchsessen der Fürstlichen
Grafschaft Görz, Pfandinhaber der Herrschaft
Weixelburg, Königl. und Kaiserl. Mayestät
etc. Rath, auch Fürstl. Durchlaucht Hof-
cammerraths-Präsidenten etc.“

Poklonjenje (Widmung) je datirano iz
Ljubljane 11. oktobra 1575, tiskano kot
predgovor na 6 straneh v nemškem jeziku.

Text obsega v slovenskem jeziku 228
stranij. Pridejan je register tudi v slovenskem
jeziku, ki obsega 7 stranij. Knjiga je tiskana

v oktāv. To delo hrani c. k. licealna biblijoteka v Ljubljani.

VI. „Des Erzherzogs Karl Nev aufgerichtete Perwerksordnung. Gedruckt zu Laibach durch Hanns Mannel MDLXXV.“ Tiskano je na velikem Quart in obsega 27 listov. Na prvej strani je natisnjen lepo z lesa rezan avstrijski grb. To knjigo ima tudi c. k. licealna biblijoteka v Ljubljani.

Leta 1576. je natisnil:

VII. „Passion is usih štirih Evangelistov u Peissem od Jurja Dalmatina sdej pervizh sloshena v vishi kokar ta nemshka „Mensch! beweine deine Sünden gross,“ al kokar ta slovenska peissem. Sveti Paul v enem listu.

VIII. „Die ganze Passion aus allen vier Evangelien in die slovenische Sprache verdolmetscht durch M. Georg Dalmatin.“ Praefatio Germanica 4 listov, Introductio Carniolica 22 listov, — Opus numeratum 22 listov, — Pejssem 14 listov. „Drukano v Ljublani skus Joannesa Mandelza 1576.“

Leta 1577. je natisnil:

IX. in X. Dve „Hochzeitsgedichte,“ o priliki poroke Adam Freiherrn von Egkh in Hungersbach, Herrn in Flödnig z Anno hčerjo Ritters Johann Khisl von Kaltenbrunn. „Ex officina Joannes Mannlii.“ Obe pesmi ste pisani v latinskem jeziku. Tiskani ste na majhni quart, ena ima 17, druga 7 listov. Eno pesem je zložil Tobias Stangel, drugo Leonhard Clarius.

XI. „Genealogie des hochadeligen uralten Geschlechtes derer von Rein und ihrer in Krain sesshaften Anverwandten. Durch Hanns Mannel gedruckt zu Laibach im Jahre 1577.“ Tiskano je v quart.

Leta 1578. je natisnil:

XII. „Kronika vezdā z novich zpravljena kratka Slovenskim iezikom po D. Antolu Pope Vramcze kanouniku Zagrabekom. Psal.: 118 Domine gressus meos dirige. Stampane u Lublane po Juane Manline, leto MDLXXVIII.“ Eden iztis te knjige hrani c. k. licealna biblijoteka v Ljubljani

pod številko 9834, II. B. b. I. R. Oblika knjige je mala četverka, ki ima: „ein mit Holzschnitt verziertes Titelblatt,“ tri sè številkami nezaznamene strani, na katerih je natisnen latinski in hrvatski predgovor, 65 sè številkami zaznamenovanih listov, zatorej 130 strani, na katerih je spisana kronika od začetka sveta do 1578. leta.

Kakor Kukuljevič-Sakcinski v svoji „Bibliografiji Hrvatskej“ trdi, to je v c. k. licealni biblioteki v Ljubljani spravljen en odtisk druge izdaje, kar se vidi na popravku v tekstu pri 1235. l., (kjer je v drugi izdaji nekaj izpuščeno), in kar tudi kaže beseda „znovich.“ Kukuljevič govori dalje, da je ta v ljubljanski licealni biblioteki spravljen edini odtisk druge izdaje, za katerega se vé, kakor je knjiga, ki je v imovini dr. Gaj-a v Zagrebu, edini znani odtisk prve izdaje.

XIII. „Postile, to je kranske Pridige.“
 Druga prestava Spangenbergove „Postille.“

To knjigo hrani c. k. licealna biblijoteka v Ljubljani.

XIV. Biblia po Jurju Dalmatin-u v slovenski jezik prestavljena. I. del obsega V bukev Mojzesovih: „sammt kurzen Auszügen der einzelnen Kapitel und Scholien.“

„Drukanu v Ljubljani v lejtü po Kristusovem Rojstvo 1578. Skus Joannesa Mändelza.“

Predgovor na dveh straneh je do stanov dežele štajerske, koroške in kranjske, in „an alle gottseeligen Christen.“

XV. „Geschichte und Sieg der türki-schen Niederlag, durch den Ritter Hännsen Terenberger, Leuttenombt an der Chrabatt-und Mörgrenzen.“ V verzih.

Leta 1579 je natisnil:

XVI. „Joannis Habermani preces Croatiae.“

Razven tega je na svitlo prišel pri Mannel-nu, kar se po zapisnikih vé, tudi še drug slovensk passion od Dalmatina, hro-vatsk prevod Truberjevega katekizma in

njegovih pesnij, kakor tudi prevod Salomono-
vih izrekov, vse zvršeno po Habermanu, in tudi:

XVII. „Neuwe Zeytung, Ein Warhafftige
vnd erschröckliche Neuwe Zeýtung, Wie der
Türk ist den 28. Tag Marcij für die Stadt
Medlinge gezogen vnd eingenommen hat,
Wie er allda 2000 Menschen vmbbracht vnd
wegk geführt hat, vnd wie er darnach den
zwölften tag Aprilis von den Windischen
vnd Krapadischen Bawren mit zwölff Tau-
sent Man geschlagen ist worden. Anno
MDLXXVIII.“

Tiskar nobeden nij imenovan, a brez
dvojbe se je ta list natisnil v Mannel-novi
tiskarni. Historično društvo kranjsko hrani
en odtisk teh izvestno prvih novin, ki
so bile na Kranjskem izdane. P. pl. Ra-
dics (Mitth. d. historischen Vereins für Krain.
XVI. Jahrgang 1861), ki je imel priliko,
več knjig iz Mannel-ove tiskarne ogledati,
opozoruje še na drugo važno stvar Manne-
love tiskarne, da je namreč imel v svoji
tiskarni tudi lesorezje.

Tako ima „Perwerksordnung,“ kakor je bilo uže omenjeno, lepo rezan cesarsk orel, „Neuwe Zeytung“ podoba boja mej kristijani in Turki pri Metliki, Kronika Vramčeva in prevod Spangenbergove postile alegorije, „Jesus Sirah“ okrašêna začetka pismena in ob kraji nektere liste. Mannel je zatorej pred 300 leti v Ljubljani pričel umetelnost lesorezja, katere danes v tem mestu uže nij.

Ker so začeli luterane tudi na Kranjskem strogo pritiskati, ter so požigali cele kupe slovenskih knjig, tedaj nij bilo možu, kakoršen je bil Mannel, uže posla v kranjskej deželi, iz katere se je tudi preselil, a ne vé se, kam je šel in kje je umrl ta veliki dobrotnik slovenskega naroda. Jednako malo se vé, kam je prešla njegova tiskarna, ali jo je s soboj vzel, ali je šla po istem potu, po katerem slovenske knjige.

Od sedaj celo stoletje nij v Ljubljani bilo nobene tiskarne. Tékar 1678. leta, kakor piše Valvasor (XI. Buch S. 725),

kranjski stanovi po prošnji učenega stolnega dekana Ivana Ludovika Schönlebnasklenejo v Ljubljani zopet ustanoviti tiskarno, in poklicali so za to Ivana Kerstnika Mayerja iz Salzburga, ki je od tod s soboj vzel tudi stavce in tiskarje. Prvo, kar je natisnil, to je bil „Lobgesang der heiligen Mutter Gottes Maria.“ Natisnen je 25. novembra 1678 in ves ponatisnen v Valvasorji. 1678. leta je na svetlo prišel prvi tiskarski katalog: „Catalogus librorum, qui nundinis Labacensibus autumnalibus in officina libraria Joh. Bap. Mayer venales prostant, anno 1678.“ Ta katalog obseza 128 malih stranih na osmerki, ter našteva 2500 knjig, večino v latinskem jeziku.

A 1708. l. je začel izdajati njegov naslednik prve novine, po imeni: „Wochentliche Ordinari und Extraordinari-Zeitungen von Wien und unterschiedlichen Orten. Gedruckt und verlegt in der fürstlichen Hauptstadt Laybach durch Johann Georg Mayer einer löblichen Landschaft in Krain Buch-

druckern und Händlern vom Jahre 1708.“ List je na malej četverki, grdega papirja, z velikimi pismeni. V njem so same politične vesti z Dunaja, Švicarskega in Angleškega, vse pomešano. S 1708. leta se je našel še en list, ki ima ta nekoliko popravljeni naslov: „Wochentliche Ordinari-Zeitungen oder Extraktschreiben von unterschiedlichen Orten aus ganz Italien,“ kateri ima poročila iz Benetek in iz Genua. Naslednik njegov je bil Adam Friderik Reichhardt od 1728. do 1758. l. Potem Ivan Friderik Heptner od 1760. do 5. maja 1764. leta 1765. l. je prevzel Ivan Friderik Eger tiskarno, in v njega zarodu je bila ostala do pred malo leti.

Ivan Friderik Eger je bil zelo čislani mož, župan ljubljanskega mesta. 1796. leta je naznanil izdajanje slovenskih novin, imenovanih „Lublanske Novice,“ katere je uredoval V. Vodnik, in izhajale so štiri leta. 1797. l. je izdajal: „eine Eger'sche Laibacher Zeitung,“ ki je hitro prestala. (Dimitz

Mittheilungen des historischen Vereins 1859.) Njegov naslednik je bil Leopold Eger, umrl 19. aprila 1829. leta, 56 let star. Naslednica mu je bila Rozalija Eger, katera je tiskarno imela to sama, to z edinim sinom Francem Ksav. Egrom, ki je neoženjen umrl 17. junija 1860. leta, 39 let star. Umrla je 23. maja 1871. leta, 83 let stara. Z nje je prišla tiskarna v roko njene pastorke Leopoldine Egrove, katera je umrla 31. julija 1872. leta, 65 let stara. Po nje smrti je podedovala tiskarno prava hči Rozalije Egrove, Julija Egrova, po moži imenovana Materne, katera je imela tiskarno do 1. junija 1873. leta. Ta dan sta vzela prejšnji nje mnogoletni voditelj Anton Klein in faktor „Narodne tiskarne“ Ivan Kovač to tiskarno v najem, ter jo imata še denes.

To je zgodovina ljubljanske in tudi kranjske najstarejše tiskarne.

1778. l. se je preselil Ignacij Alojzij pl. Kleinmayer iz Celovca v Ljubljano, ter

je ustanovil „Laibacher Zeitung,“ ko je bil ob enem jel v Celovci izdajati „Klagenfurter Zeitung.“ 20. decembra 1782. l. je dobil pravico, tiskarnico napraviti in novine prodajati.

23. marca 1789. l. je izročil tiskarno svojej ženi Tekli, katere oča se je imenoval Lieber. Po smrti svojega moža je tiskarno dala v najem Andreju Gasslerju, a 18. avgusta jej je deželna vlada dovolila, da svobodno more sama tiskarno voditi. 1817. l. je izročila gospa pl. Kleinmayerjeva tiskarno svojemu sinu Ignaciju Alojziju pl. Kleinmayerju, ki je nastopil za voditelja te tiskarne 1. julija 1817. Omožil je bil svojo hčer z Fedorjem Bambergom, kateri je bil potem njegov družnik, a umrl je 1862. l. Vodil je potem tiskarno zopet sam. L. 1868. je vodstvo prevzel O. Bamberg. Pl. Kleinmayer je umrl septembra 1874. l.

1. julija 1867 l. je praznoval Ignacij Alojzij pl. Kleinmayer petdesetletnico, kakor

urednik uradne „Laib. Ztg.“, in cesar ga je o tej priliki poslavil sè zlatim križcem s krono za zasluge. Njegov naslednik je sin Fedorja Bamberga, Otomar B a m b e r g.

Najmrakovitejša je zgodovina denašnje Blaznikove tiskarne. Blaznikovi dedniki pomnijo samo dva prednika Blaznikova. V mestnem arhivu ljubljanskem se nahaja prošnja Ignacija Merka, da bi se mu dovolilo, napraviti tiskarno. V tej prošnji toži Merk, da Eger vse predrago tiska, ter da Eger zeló dobro živi in ima toliko imovine. Mestni magistrat je izročil to prošnjo tiskarju Egru, naj pove, ali je treba tiskarne ali ne, ter Eger je rekel, da ne, dostavlja je, „dass kein besonderes Literaturbedürfniss hier im Lande sei und nur die amtlichen Arbeiten zu besorgen sein“.

Mestni magistrat potem nij uslišal prošnje Ignácija Merka in rekel o njegovej pritožbi, da Eger predobro živi, da je to vse v redu, kajti „Eger betreibt nicht nur ein gewöhnliches Gewerbe, sondern die Kunst“. 1782 leta

29. oktobra, kakor je iz pisem mestnega arhiva ljubljanskega razvidno, dobil je knjigar Mihael Promberger dovoljenje ustanoviti tiskarno. 1786 l. se je vendar dovolila tudi Ignaciju Merku, kateri se je poprej dal vpisati mej ljubljanske meščane, kar je magistrat izrečno zahteval. Misliti je, da je Ignacij Merk prevzel od Prombergerja tiskarno, in naslednik mu je bil Blaznikov tast Retzer. Po njega smrti se je njegova vdova omožila sè Skerbino, ter 1828 leta je tiskarno prevzel Jožef Blaznik, ki se je poročil z Retzerjevo hčerjo.

Jožef Blaznik je umrl 23. junija 1872. l. in sedaj imajo tiskarno „Blaznikovi dédniki,“ a vodi jo faktor Krajec. Ko so prišli Francozi v Ljubljano, prinesli so s soboj svojo tiskarno, „Felddruckerei.“ V tej tiskarni se je tiskal: „Télégraphe officiel“ in za voditelja te tiskarne je na povabilu k naročbi „Joseph Sardi“ tako podpisan; „Typographe du Gouvernement des Provinces Illyriennes, Editeur du Télégraphe annoncé 1. septembre 1810.“

„Télégraphe officiel“ je prišel prvič 30. januarja 1811. l. v Ljubljani, kjer je izhajal od 2. februarja do 25. maja 1811. l. a potem v Trstu od 25. maja 1811. l. do 5. septembra 1813. l., kateri dan je bil natisnen zadnji list zopet v Ljubljani, in od 5. septembra 1813. l. do 22. septembra 1813. l. zopet v Trstu.

Pismena in teščila te francoske tiskarne je bil kupil prejšnji najemnik Kleinmajerjeve tiskarne Jožef S a s s e n b e r g, kateri je dobil 1816. l. dovolitev, napraviti svojo tiskarno, ki jo je vodil do 1851 l., a tedaj jo prevzel Rudolf Milec, kateri jo ima še denes. Meseca oktobra 1872. l. si je v Ljubljani delniško društvo ustanovilo „Narodno tiskarno.“ Vodil jo je do meseca junija 1873. l. faktor Ivan K o v a č, in od tega časa jo še vodi faktor Maksimilijan A r m i č. To so tiskarne v Ljubljani. Razven teh imamo na Kranjskem še tiskarne v Postojni in v Novem mestu.

Tiskarno v Postojni je ustanovil 1851. l. meseca aprila Jožef Blaznik. 1856. l.

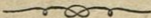
jo je prodal Maksimilijanu Šebru, ki jo še ima. Menda 1840 l. je ustanovil Konst. Tandler tiskarno v Novem mestu, katera je prestala 1850. l. A 1873. l. je ustanovil Vincencij Boben zopet tiskarno v Novem mestu, katero še zdaj vodi.

To je zgodovina vseh 7 tiskarnic na Kranjskem.

Tiskarska umetelnost, katero je Janez Mannel pred 300 leti z tolikimi težavami pričel, in ki je potem za celo stoletje prestalā, ter se je posebno v zadnjih desetletih lepo razvila.

Več nego 40 stavcev stavi dan na dan v teh tiskarnah in po knjigah in časnikih se širi pouk mej narodom. Janez Mannel je tedaj gotovo mož, kateremu slovenski narod ohrani hvaležni spomin, on je naš slovenski Guttenberg.

Naj bi se tiskarska umetelnost tudi v prihodnje širila na korist in slavo slovenskega naroda.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS #

00000077235

